

UUS HOOG EUROOPA AVALIKELE TEENUSTELE

ÕIGUSKINDLUSE, KOHALIKU AUTONOOMIA
JA KODANIKE ÕIGUSTE TAGAMINE

Eessõna

Kõigile kättesaadavatel ja kvaliteetsetel avalikel teenustel on oluline koht Euroopa nägemuses hästi toimivast ühiskonnast. Avalike teenuste hea korraldus ELis oleks suurepärase näide sellest, kuidas “kodanike Euroopa” praktiliselt teostuda võiks.

Viimastel aastatel on paljud eurooplased hakanud kahtlema Euroopa projekti olemuses ja otstarbes. Nad tahavad teada, kas Euroopa nägemuse tähendab ehk enamat kui vaid ühine siseturg ning neile teeb muret, et Euroopa Liit võib kujutada ohtu riiklikule, piirkondlikule või kohalikele autonoomiale. Avalike teenuste osas võivad need hirmud isegi põhjendatud olla.

ELil puudub konkreetne avalike teenuste õigusraamistik, kuid olemas on äärmiselt üksikasjalikud õigusaktid ning asutamislepingu sätted siseturu kohta. Seega on Euroopa Komisjon ja Euroopa Kohus avalikele teenustele kohaldatavate konkurentsi, riigihankeid jms. puudutavate Euroopa eeskirjade asjus otsuseid langetades kõigi vaieldavuste puhul lähtunud siseturu põhimõtetest.

Kodanike Euroopas peaks avalikud teenused vastama üldiste huvide ja mitte vabaturu ning riigiasutustele loogikale – kas siis riiklikul, piirkondlikul või kohalikul tasandil – peaksid jääma vabad käed, et korraldada oma kodanikele avalikke teenuseid just omal viisil. Kuid seda on võimalik saavutada – nagu ka riigiasutustele, riiklikele ja eraõiguslikele teenusepakkujatele ning kodanikele õiguskindlust tagada – üksnes siis, kui selgelt mõistetav õigusraamistik määratleb avalike teenuste pakkujate ja siseturu eeskirjade vahelise suhte Euroopa tasandil.

Seetõttu esitab PSE fraktsioon käesoleva ettepaneku võtta vastu Euroopa raamdirektiiv üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta. Kasutame seda avaliku arutelu algatamiseks teenuseosutajate, riigiasutuste, kodanike ühenduste ning kõigi teiste hulgas, kes jagavad meie nägemust sellisest Euroopast, mis on midagi enamat kui vaid turg, kus heal tasemel avalikud teenused on osa hästtöimivast ühiskonnast ning kus õitsevad mitmekesisus ja kohalik autonoomia. Loodame moodustada koalitsiooni mõjukatest inimestest Euroopas, kelle häält komisjon ja nõukogu oleksid sunnitud kuulda võtma. Kui te meie seisukohta jagate, palun toetage nimetatud kampaaniat. Alustuseks võiksite meiega ühendust võtta e-maili aadressil PSE.publicservices@europarl.europa.eu.

Martin Schulz

PSE fraktsiooni esimees
EUROOPA PARLAMENT

Harlem Désir

PSE fraktsiooni aseesimees
EUROOPA PARLAMENT

PSE Fraktsioon soovib tänada järgmisi eksperte ja organisatsioone ning Euroopa Parlamendi Sotsiaaldemokraatide fraktsiooni liikmeid väärtusliku panuse ning koostöö eest käesoleva dokumendi koostamisel:

- Professor Stéphane Rodrigues, Pariisi I Ülikooli professor ja firma Lallemand & Legros jurist
- Jean-François Auby, õigusnõustaja kohalike avalike teenuste alal (Prantsusmaa)
- Per Klok, Taani Ametiühingute Liidu vanemnõunik rahvusvahelise kaubanduse alal
- Jens Lattmann, Saksamaa Kohalike Omavalitsuste Organisatsiooni õigusnõustaja (Saksamaa)
- Professor Giuseppe Pericu, õigusteadlane, Genova linnapea (Itaalia)

- Euroopa Komisjon
- Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
- Regioonide komitee
- Euroopa avalike teenuste ühenduste liit (EPSU)
- Euroopa Riigiasalusega Ettevõtete Keskus (CEEP)
- Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR)
- Euroopa Üldhuviteenuste Kontaktkomitee (CELSIG)
- Rahvusvaheline Riikliku, Sotsiaal- ja Ühismajanduse Uurimis- ja Teabekeskus (CIRIEC)

- Ieke van den Burg (EP liige)
- Harlem Désir (EP liige)
- Proinsias De Rossa (EP liige)
- Mia de Vits (EP liige)
- Evelyne Gebhardt (EP liige)
- Robert Goebbels (EP liige)
- Edit Herczog (EP liige)
- Stephen Hughes (EP liige)
- Bernhard Rapkay (EP liige)
- Poul Nyrup Rasmussen (EP liige)
- Gilles Savary (EP liige)
- Hannes Swoboda (EP liige)
- Bernadette Vergnaud (EP liige)
- Barbara Weiler (EP liige)

Sissejuhatus

**Euroopa sotsiaal-
demokraadid nõuavad
Euroopa avalike teenuste
õigusraamistikku.**

**Ligipääs kvaliteetsetele
avalikele teenustele on oluline
poliitiline küsimus. Enamik
hea elukvaliteedi määratlusi
sisaldab mõisteid nagu head
koolid ja haiglad, puhas vesi,
turvaline ja usaldusväärne
transport ning energia. Nüüd
nõuab Euroopa Parlamendi
PSE fraktsioon avalike
teenuste kaitsmist ja
edendamist kogu Euroopa
Liidus.**

Avalike teenuste tähtsus

Avalikud teenused ei ole üksnes üksikisiku elukvaliteedi oluliseks koostisosaks, vaid neil on ka võtmeroll ELi lipulaevas Lissaboni strateegias, mis seab eesmärgiks toetuda Euroopa sotsiaal- ja majandusmudelile, et ehitada üles maailma kõige dünaamilisem, ühtsem ja jätkusuutlikum majandus. Kvaliteetsed avalikud teenused aitavad üle saada majanduslikust paigalseisust, sotsiaalsest tõrjutusest ja eraldatusest, tugevdada sotsiaalset ja territoriaalset ühtsust ning parandada Euroopa siseturu toimimist ja välist konkurentsivõimet.

Avatud ja läbipaistvad, kõigile võrdse juurdepääsuga kvaliteetsed avalikud teenused on seetõttu Euroopa ühiskonnamudeli oluline osaks. Üksnes turujõudude toel ei ole meile vajalikke avalikke teenuseid võimalik tagada. Seetõttu on selliste teenuste pakkumise, reguleerimise, korraldamise või – teatud määral – ka rahastamise või toetamisega tihedalt seotud kõigi tasandite riigiasutused. EL selliste teenuste korraldamisse ei sekku, kuid selle asemel tuleb nõuda, et EL looks õigusraamistiku, mis võimaldab kõigi tasandite riigiasutustel endil kaitsta nimetatud teenuste korraldamisel avalikku huvi. ELil on täita oluline roll ka asjakohaste standardite tagamisel kõikjal Euroopa Liidus, muutes heal tasemel avalikud teenused Euroopa kodakondsuse reaalseks väljenduseks.

Erinevad riiklikud tavad

Terves Euroopas peetakse heal tasemel avalikke teenuseid tsiviliseeritud ühiskonna oluliseks osaks. Kuid riiklikud tavad – kes kuidas mida pakub – erinevad tublisti, tekitades arusaamatusi ja segadust avalike teenuste olemuse mõistmisel ning vastumeelsust püüde suhtes arendada ühiseid Euroopa kriteeriume ja suuniseid.

Riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused hoiavad kinni oma õigusest määratleda kodanikke puudutavat poliitikat oma äranägemise järgi. Kuid tegelikkuses sekkub nende tegevusse sageli Euroopa Komisjon või Euroopa Kohus, mis hindab nende tegevust ELi siseturu eeskirjadest lähtudes – näiteks peab ristsubsidiiume riigiabi käsitlevate eeskirjadega vastuolus olevaks, määrab koormavaid riigihanke kohustusi või käsitleb mõningaid avalike teenuste osutamise kohustusi takistusena ühtsele Euroopa turule.

See kogemus on näidanud, et meil ei ole kohaliku autonoomia jaoks ei tõhusaid kaitsemeetmeid ega ka õiguskindlust, mida avaliku teenuse osutajad, riigiasutused, eraettevõtted ja teenusekasutajad vajavad. Sellised on kesksed probleemid, mille Euroopa raamdirektiiv peab lahendama.

Mis on avalikud teenused? Õiguse ja žargooniga vastamisi.

“Avalike teenuste” all mõistetakse erinevaid asju. Mõned peavad avalikeks teenusteks teenuseid, mida osutab või finantseerib avalik sektor. Teiste jaoks on võtmekriteeriumiks, kas teenust osutatakse “avalikes huvides” või mitte... ning selles keerukas arutelus on välja pakutud ka palju teisi definitsioone.

PSE fraktsiooni esitatud õigusraamistiku ettepanekus räägitakse “**üldhuviteenustest**”, kuna probleemiks on teenused, mille kättesaadavusest, kvaliteedist ja juurdepääsetavusest on laiem avalikkus huvitatud hoolimata sellest, kas need on avalik-õiguslikud või mitte. Ning vastavalt asutamislepingu artiklile 16 räägime ka “**üldist majandushuvi pakkuvatest teenustest**”, mida Euroopa siseturu nõuded tõenäoliselt kõige enam mõjutavad.

Artikli 16 mõte on teha vahet teenustel, mis võiksid oma majandusliku olemuse tõttu ühtse turu toimimist märgatavalt mõjutada ning mittemajandusliku iseloomuga teenustel, mis turgu ei mõjuta. Mittemajanduslikke teenuseid, sealhulgas näiteks politsei tööd ja õigusemõistmist, peetakse riigi ja omavalitsuse ülesandeks, sest EL ei oma selleks pädevust. Kahjuks ei anna kehtiv ELi õigustik selgeid juhiseid, kuidas üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid teistest eristada, mis tähendab, et üksikjuhtudel ei olegi selge, kas ja mil määral ELi eeskirjad ühtsel turul kehtivad.

EL raamdirektiivi eesmärgiks peab olema olukorra selgitamine, et **kaitsta kohalikku autonoomiat ja lähimuspõhimõtet**, määratledes seose ühelt poolt ühtse turu eeskirjade ja teiselt poolt avaliku huvi eesmärkide järgimise vahel, pidades silmas selliste märkimisväärselt majandusliku mõõtmega üldhuviteenuste osutamist, mis võiksid ühtse turu toimimist mõjutada. Asutamislepingu sõnakasutatud järgides nimetame viimaseid üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks.

Segadus ja ebakindlus kehtivates õigusaktides

Kuigi välja pakutud põhiseaduse leping tagaks vastuvõtmise korral üldhuviteenustele põhiseadusliku kaitse, põhjustavad aastate jooksul kogunenud üksikasjalikud õigusaktid ebakindlust praktilistes küsimustes, kuna põhiseaduse leping sätestab vaid kõige üldisemad avalike teenuste põhimõtted¹, samas kui ühtse turu sätteid tõlgendatakse ja rakendatakse ELi detailse õigusnormide kogu abil.

¹ Laiemalt võttes peavad EL ja liikmesriigid kindlustama nn “üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid” (vt järgmist jaotist) osutavatele ettevõtjatele tingimused, milles need saavad neile ülesandeks tehtud avaliku teenuse eesmärke täita.

Ei ole selge, mil määral hõlmavad üldhuviteenuseid ja üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid näiteks konkurentsiseadus, ühtse turu õigusaktid või toetuseid või riigihangete avamist reguleerivad eeskirjad. Õigusloome areng teeb kaasa kõik komisjoni või Euroopa Kohtu otsuste sageli ettearvamatud keerdkäigud. Ning erinevate avaliku teenuse võrgustike – nagu telekommunikatsioon, post, energeetika ja raudtee – liberaliseerumine aja jooksul on iga kord toetunud erinevatele eeskirjadele ning suurendanud õiguslikku keerukust ja ebakindlust.

Mitmed kohtuotsused on kritiseerinud meetodeid, mida linnavolikogud kasutavad oma töös ja rahaasjades. Antud näited on kindlasti ühistranspordi juhtum Saksa kantonis (Altmargi otsus) ja energia-teenused või isegi kohalikud soojateenused mõndades Itaalia piirkondades (Conane ja Teckali otsused). Komisjon omalt pool on initsieerinud menetlusi mitme liikmesriigi vastu, seades kahtluse alla nende administratsiooni või nende võimude erinevate kohalike teenuste, nagu muuseumide (Saksamaal), kiirabi- (Toskaanas) või veekäitlemisteenuste juhtimise.

Euroopa seaduseandja poolt tekitatud määramatu õigusliku olukorra tõttu, paneb Euroopa Kohus paika rahastamise, juhtimise ja delegerimise reeglid, aga ka kontsessioonide, era ja avaliku sektori koostööreeglid nagu ka riigiosalusega ettevõtete, kohaliku tasandi avalike teenuste reeglid. Need Euroopa Kohtu poolt paika pandud reeglid võivad aga oluliselt halvendada kohalike omavalitsuste poolt osutatavate teenuste kvaliteeti ja seda hoolimata tõigast, et kohalikud omavalitsused tegutsevad rahva otsese mandaadi alusel.

Ilma selge õigusraamistikuta sõltub avalike teenuste rahastamine Euroopas pretsedendiõiguse ja kohtutõlgenduste ettearvatust arengust. Hiljuti ilmunud komisjoni rohelised ja valged raamatud üldhuviteenuste kohta ning teatised üldist huvi pakkuvate sotsiaal-teenuste kohta² valmistasid pettumuse neile, kes lootsid avalikele teenustele uue ja kindlama õigusliku aluse panemisele: komisjoni dokumentides ei leidu Euroopa avalike teenuste õigusraamistiku võimaliku sisu kohta sõnagi.

Kutsume üles tegutsema: kindel õiguslik alus Euroopa avalikele teenustele

Et kaitsta üldhuviteenuseid ja kaotada õiguskindlusetus, vajab Euroopa viivitamatult ning teenuste direktiivi käimasoleva väljatöötamisega paralleelselt ka üldist ELi avalike teenuste õigusraamistikku,

mis täiendaks olemasolevaid valdkondlikke ja riiklikke norme ning mida rakendatakse Euroopa Parlamendiga ühiseid otsuseid lange-tades.

Uus õigusraamistik peaks täitma järgmisi nõudeid:

- selgitama vastutuse jagunemist ELi ja liikmesriikide vahel;
- võtma kasutusele üldist “majanduslikku” ja “mittemajanduslikku” huvi pakkuvate teenuste selge eristamise kriteeriumid, millele kohaldatakse erinevaid õigussätteid;
- sätestama kohalike omavalitsuste suveräänsuse oma vastutusala avalike teenuste kujundamisel ja juhtimisel;
- tagama kodanikele õiguse kohalikule panusele, kindlustama nende vajaduste, kaebuste ja probleemide kohene ja otsene lahendamine ning kaitsma tarbijat ning kodanikuõigusi;
- tunnustama vajadust valdkondlike eriõigusaktide järele mõnede teenuste puhul ja kehtestama selge suhte nende õigusaktidega ning teenuste direktiiviga, mis on hetkel Euroopa Parlamendis lugemisel;
- tagama läbipaistvuse põhimõtete järgimise, avatuse, solidaarsuse, teenuste kõrge kvaliteedi, universaalsuse, võrdse juurdepääsu, partnerluse kodanikuühiskonnaga, tööjõu osaluse ja kolmanda sektori osatähtsuse;
- selgitama avalike teenuste rahastamise põhimõtteid.

Nii üldist majanduslikku kui mittemajanduslikku huvi pakkuvate teenuste tegelik määratlemine, sõnastamine, korraldamine ja rahas-tamine peab jääma liikmesriikide ja nende piirkondlike ning kohalike omavalitsuste ülesandeks. Lähtudes vastavusest ülalloeletud võtmestandarditele ja kriteeriumitele näeb PSE fraktsioon ette äärmiselt mitmekesiseid lahendusi kohalikul tasandil teenuste osutamisele ja seda vastavalt kohapealsetele vajadustele.

Väljapääs ummikust – raamdirektiivi eelnõu

Vaatamata Euroopa Parlamendi ja Barcelonas 2002. a. kogunenud Euroopa Ülemkogu korduvatele nõudmistele ei ole komisjonil õnnestunud välja töötada õigusaktide ettepanekuid üldhuviteenuste ja üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta. Seda korduvat edasi lükatud väitega, et teema on lihtsalt niivõrd keerukas, et direktiiv ei saa nii paljudele probleemidele korraga tähelepanu

pöörata, võttes samal ajal arvesse selle valdkonna äärmiselt erinevaid riiklikke tavasid. Tegelikult aga piirab praeguse komisjoni tegevust kitsas neoliberaalne programm: üldhuviteenustega seotud probleem seisneb selles, et neil puudub huvi õigusaktide vastu, mis paneks piiri turgude ülemvõimule. Avalikud teenused ei ole nende jaoks prioriteetsed.

On tulnud aeg komisjoni tegudele sundida. Vastuseks nende väitele “see ei ole võimalik”, on PSE fraktsioon vajaliku töö lihtsalt ära teinud. Möödunud aasta septembris tegi PSE fraktsioon sõltumatute õigusekspertide grupile³ ülesandeks koostada avalike teenuste Euroopa raamdirektiivi eelnõu. Palusime ka mitmetel teenusepakkujaid esindavatel organisatsioonidel, riigiasutustel ja teenusekasutajatel grupi tööle kaasa aidata.⁴ Ekspertgrupp kohtus osalevate organisatsioonidega kolmel korral ning 2006. a. veebruaris esitati PSE fraktsiooni korraldatud avalikul seminaril aruteluks raamdirektiivi lühivariant.

Seejärel töötas fraktsioon välisekspertide abiga käesolevas dokumendis esitatud raamdirektiivi eelnõu lõplikult välja.

Meie eelnõu eesmärgiks on arvesse võtta nii riigiasutuste, avaliku teenuse osutajate, eraettevõtete kui ka kodanike huve. Eelnõu ei eelista pakutavate teenuste tüübi ja kvaliteedi osas suuri avaliku sektori ettevõtteid väikestele; üht sektorit teisele; eraettevõtteid ettevõttesisesele teenuse osutamisele ega teatud laadi ja kvaliteediga teenuseid osutavaid riiklikke ettevõtteid kohalikele. Eelnõu annab ette vaid rea “mängureegleid”, mille piires riiklikud, regionaalsed ja kohalikud võimud saavad tegutseda ilma Brüsselis õigustamatu sekkumiseta. Samal ajal pakub see kaitset nende riiklike ja kohalike pädevuste väärilt kasutamise vastu protektsionistlikel eesmärkidel.

³ Töörühma liikmed: Pariisi I Ülikooli professor ja firma Lallemand & Legros jurist Stéphane Rodrigues, õigusnõustaja kohalike avalike teenuste alal Jean-François Auby (Prantsusmaa), Saksamaa Kohalike Omavalitsuste Organisatsiooni õigusnõustaja Jens Lattmann (Saksamaa), Taani Ametiühingute Liidu vanemnõunik rahvusvahelise kaubanduse alal Per Klok (Taani), Genova linnapea ja õigusteadlane professor Giuseppe Pericu (Itaalia).

⁴ Euroopa Komisjon, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Regioonide komitee, Euroopa avalike teenuste ühenduste liit (EPSU), Euroopa Üldhuviteenuste Kontaktkomitee (CELSIG), Euroopa Kohalike ja Regionaalsete Omavalitsuste Nõukogu (CEMR), Rahvusvaheline Riikliku, Sotsiaal- ja Ühismajanduse Uurimis- ja Teabekeskus (CIRIEC), Euroopa Riigialusega Ettevõtete Keskus (CEEP).

Parlamendid – Riigiasutused – Teenuseosutajad – Kodanikud: moodustame muudatuste elluviimiseks eduka koalitsiooni

PSE fraktsioon jätkab Euroopa avalike teenuste selge õigusraamistiku kampaaniat kahel liinil:

- Euroopa Parlamendis oli PSE fraktsiooni liige Bernhard Rapkay parlamendi raportöör, kes koostas raporti avalike teenuste kohta, mille EP võttis vastu 2006.a. septembris. Rapkay raport annab võimaluse kasvatada parlamendisest toetust.
- Paralleelselt Rapkay raportiga kasutab fraktsioon lisatud õigusakti ettepaneku eelnõu lähtepunktina, et tugevdada edasist survet komisjonile ja nõukogule tugevdades ning otsida laiemat toetust sidusrühmades.

Komisjon on lubanud Rapkay raportile vastata enne 2006. a. lõppu, mis jätab meile vaid paar kuud aega, et käivitada võimas kampaania, mis tagaks vastusena nõuetekohase õigusakti ettepaneku esitamise.

Meie eelnimetatud eesmärged – õiguskindlus, kohalik autonoomia, tõhusamad õigused kodanike ja avalike teenuste kasutajatele – jagavad kogu Euroopas laialdaselt kõik, kes on huvitatud avalike teenuste sujuvast toimimisest. Viimase intensiivse tegevusaasta jooksul oleme tänu kontaktidele ja aruteludele ikka ja uuesti leidnud tõendeid tungivast vajadusest muuta õigusakte selgemaks. Selle direktiivi eelnõu avaldamine on esimeseks oluliseks sammuks eduka kampaania käivitamisel muutuste toetuseks, mis ühendaks teenusekasutajaid ja -osutajaid, riigiasutusi valitud esindajaid kõigil tasanditel.

PSE fraktsioon kutsub nõukogu ja komisjoni üles tegema lõpuks ära oma töö, mida Euroopa Parlament ja Euroopa Ülemkogu on neil teha palunud ning esitada parlamendile ja nõukogule ametlikult õigusakti ettepanekud. Meie järgmiseks ülesandeks on näidata, kui laialdaselt sellist ettevõtmist tegelikult toetatakse. Me kutsume nõukogu näitama üles valmidust tulemusliku kokkuleppe saavutamiseks Euroopa avalike teenuste õigusraamistiku kohta.

PSE fraktsioonil on kavas saata käesoleva dokumendi koopiad organisatsioonidele, kellega koos me seni töötanud oleme – ning lisaks ka kõigile suurematele sidusrühmadele ja teistele fraktsioonidele Euroopa Parlamendis ning liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele. PSE fraktsiooni silmis paneb see õigusakti ettepaneku eelnõu aluse laiemale arutelule. Me väärtustame iga kommentaari ja panust. Järgmise paari kuu jooksul loome kahepoolsed otsekontaktid riikide parlamendiliikmetega ja asjast huvitatud organisatsioonidega, sealhulgas organiseerime 2006. a. sügisel ümarlaua kõigile Euroopa avalike teenuste õigusraamistiku väljatöötamise hoogustamisest huvitatuile. Oleme valmis kõigi kommentaarid ära kuulama, tegema tarvidusel teistega koostööd läbivaadatud laiapõhjalise üldteksti väljatöötamisel ning leppima kokku selles, kuidas Euroopa Komisjonile ühiselt survet avaldada, et esitataks õigusakti ettepanekud ning ministrite nõukogule, et tehtaks parlamendiga koostööd meie ühiste eesmärkide saavutamiseks õigusraamistiku osas.

Oleme juba küllalt kaua oodanud. Komisjonil ja nõukogul on aeg tegutseda.

Euroopa Parlamendi PSE fraktsioon

Brüssel, November 2006

Üldist majandushuvi pakkuvate avalike teenuste raamdirektiivi eelnoõ

Preambula

Euroopa Parlament ja ministrite nõukogu võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut, eriti selle artikleid 16, 86, 95 ja 295,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,

vastavalt Euroopa Ühenduse asutamislepingu artiklis 251 sätestatud menetlusele,

ning arvestades järgmist:

(1)¹ Lissaboni strateegia raames, mis töötati välja eriti teenuste tugevdamiseks siseturul, tuleb erilist tähelepanu pöörata eraldi teenuseliigile, nimelt üldhuviteenustele, see tähendab teenustele, mis on avalike teenuste või universaalteenuste osutamise kohustuste süsteemis antud pädevate ametiasutuste kontrolli alla.

(2) Tuleb teha vahet üldhuviteenustel, millest osadel on kaubanduslik iseloom, mida rahastab põhiliselt kasutaja ja mida Euroopa Ühenduse asutamisleping liigitab üldist majandushuvi pakkuvateks teenusteks; ning üldhuviteenustel, millel puudub kaubanduslik iseloom, mida rahastatakse põhiliselt riiklikest ning sotsiaalfondidest ja mida võib lugeda majandushuvi mitte pakkuvateks teenusteks, nagu eranditult sotsiaalfunktsioone täitvad või riigiasutuste eesõigusi teostavad üldhuviteenused.

(3) Seega tunnustab asutamislepingu artikkel 16 üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osa liidu ühiste väärtuste hulgas ning samuti nende rolli liidu sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse edendamisel. Need teenused toetavad asutamislepingu artiklis 2 sätestatud ühenduse põhieesmärkide täitmist, milleks on majandustegevuse harmooniline, tasakaalustatud ja säästev areng, tööhõive ja sotsiaalkaitse kõrge tase, konkurentsivõime ja majandusliku suutlikkuse vastastikuse lähenemise kõrge aste, keskkonna kaitsmise ja kvaliteedi parandamise kõrge tase, elatustaseme ja elu kvaliteedi parandamine ning liikmesriikide majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus ja solidaarsus.

1. Põhjenduste (1) kuni (9) peaeesmärgiks on määratleda direktiivi ettepaneku sisu, õigustades selle rakendamist viidates EÜ asutamislepingu artiklis 16 osutatud poliitilisele mandaadile, mis on adresseeritud nii liikmesriikidele kui ka ühenduse institutsioonidele, et tagada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste tõhus toimimine siseturul. Lisaks on põhjendustes (1) ja (2) ära toodud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste ja majandushuvi mitte pakkuvate teenuste määratlused

(4) Asutamislepingu artikkel 16 määratleb selgelt ka Euroopa Ühenduse ja liikmesriikide jagatud vastutuse (oma volituste piires) kanda hoolt üldist majandushuvi pakkuvate teenuste toimimise eest selliste põhimõtete ja tingimuste alusel, mis võimaldavad neil oma ülesandeid täita.

(5) Amsterdami lepingule lisatud deklaratsioon nr 13 sätestab, et asutamislepingu artiklit 16 tuleb rakendada *“respekteeeritakse täiel määral Euroopa Kohtu pädevust, muu hulgas selliste teenuste võrdõiguslikkust järgiva osutamise, kvaliteedi ja järjepidevuse põhimõtteid”*.

(6) Seetõttu, et nimetatud kohtu pädevust määratleda ja seda täiendada ning pidada seega kinni asutamislepingu artiklist 16 ja pidades silmas õiguskindluse tagamist nii ettevõtetele, kellele majandushuvi pakkuvate avalike teenuste korraldamine on usaldatud kui ka neist kasu saavatele kodanikele, tuleb nimetatud direktiivis ühtlustada ja selgitada mainitud teenuste korraldamise üldpõhimõtteid ja ühiseid tingimusi.

(7) Ühtlustamine ja selgitamine on seda vajalikum, et see aitab tugevdada iga üksikisiku õigust kasutada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, nagu on sätestatud Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 36, kooskõlas solidaarsuse põhimõttega ning üldisemalt sooviga austada jätkuvalt kõiki hartas sätestatud õigusi ja vabadusi.

(8) Siseturu avamist üldist majandushuvi pakkuvatele teenuseid käsitlevate valdkondlike tekstide laialdane levik näitab mõningat segadust või lausa põhimõttelisi vastuolusid, mis on arutelude ja kohtuvaidluste allikaks. See tuleb heastada horisontaalse õigusraamistiku abil, mis täpsustab ja stabiliseerib ühiseid mõisteid ja põhimõtteid, et parandada üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid puudutavate valdkonnapõhiste õigusaktide õiguskeskkonda ning tagada parem õiguskindlus, mis on nii riiklike, piirkondlike ja kohalike riigiasutuste kui ka kasusaavate kodanike ja ettevõtete huvides, kellele teenuste korraldamine või osutamine on usaldatud.

(9) Käesoleva direktiivi eesmärk on täiendada siseturu ja konkurentsieeskirjade kohaldamist üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele, kehtestades ühised eeskirjad, mis tagavad üldiste huvide kaitse ning teenuse kasutajate ja tarbijate rahulolu. Käesolev

direktiiv järgib seetõttu nii kirjapandut kui selle mõtet, kohaldades asutamislepingu artikli 86 lõiget 2, mis sätestab, et ettevõtted, kellele on antud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste korraldamine, peavad alluma asutamislepingus sätestatud eeskirjadele, eriti konkurentsieeskirjadele, kuivõrd nimetatud eeskirjade kohaldamine *“juriidiliselt ega faktiliselt ei takista nendele määratud eriülesannete täitmist”*. Seetõttu on oluline meeles pidada, et käesoleva sätte eesmärgiks, nagu Euroopa Kohus on korduvalt kinnitanud, on *“sobitada liikmesriikide huvi eriti avalikus sektoris, konkreetsete ettevõtete majandus- või rahanduspoliitiliste instrumentidena kasutamise vastu Ühenduse huvides, et tagada konkurentsieeskirjade täitmine ja ühisturu ühtsuse säilitamine”*, ning et selle sätte rakendustingimused püüavad võimaldada ettevõtetel, kellele üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamine on antud, oma ülesandeid täita asutamislepingu eeskirjadest tulenevate juriidiliste ega faktiliste takistusteta ning kaubanduse arengut sel määral mõjutamata, et see Ühenduse huvidega vastuollu satuks.

(10)² Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigile riigiasutustele või neilt volitused saanud üksustele alati, kui riigiasutused soovivad kehtestada avalike teenuste osutamise kohustusi konkreetsete ülesannete täitmiseks, mis tõenäoliselt antakse asutamislepingu artikli 16 ja artikli 86 lõike 2 tähenduses üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid korraldavatele ettevõtetele.

(11) Käesolevat direktiivi ei kohaldata neile üldhuviteenustele, millel puudub majanduslik iseloom ja mis ei ole avatud konkurentsile; direktiivi kohaldatakse vaid nende ettevõtete suhtes, kellele on antud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste korraldamine

(12)³ Käesolev direktiiv ei piira ühenduse valdkonnapõhiste õigusaktide kohaldamist, millega üldist majandushuvi pakkuvate teenuste eeskirjad on juba sätestatud, et võtta arvesse vastavate sektorite konkreetseid eripärasid. Sellegipoolest vajab käesolev direktiiv eelnevat analüüsi sätete mõju kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste korraldamisele seoses komisjoni iga ettepanekuga neid valdkonnasiseseid instrumente muuta või luua uus instrument üldist majandushuvi pakkuvate teenuste valdkonnas.

² Põhjendused (10) ja (11) seostuvad teksti artiklis 2 kirjeldatud direktiivi rakendusala ja viitavad teksti artiklis 3 esitatud mõistetele

³ Põhjendus (12) seostub käesoleva direktiivi ja ühenduse teistes õigusaktides sisalduvate muude kehtivate sätete vaheliste seostega, nagu on selgitatud teksti artiklis 5.

(13)⁴ Käesolev direktiiv ei piira kuidagi üldist majandushuvi pakkuvate teenuste reguleerimist vastavalt pädevuste jaotusele liikmesriikide ja Euroopa Ühenduse vahel ning seoses asutamislepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõttega. Sellest lähtudes ja vastavalt Euroopa Kohtu korduvatele kinnitustele “on liikmesriikidel üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määramiseks vabad käed”. Liikmesriikide määratluse võib ilmse eksituse korral kahtluse alla seada üksnes ühenduse õigustik. Kaalutusõigus peab kehtima nii liikmesriikide üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määratluse kui ka teenuste osutaja valiku osas. Seoses sellega on oluline meenutada ühenduse pretse-dendiõigust, mis sätestab, et “ei Euroopa Ühenduse asutamislepingu artikli 86 lõike 2 sõnastus ega ka selle sättega seotud Euroopa kohtupraktika ei eelda, et üldhuvi pakkuvaid ülesandeid võiks anda vaid pakkumisprotseduuris osalenud teenusekorraldajatele”.

(14) Käesolevat direktiivi rakendatakse vastavalt asutamislepingu artiklile 295, ilma et see piiraks üldist majandushuvi pakkuvate riiklike või eraõiguslike teenuste korraldamist ega ergutaks liikme-riike neid teenuseid liberaliseerima. Seoses sellega toetab käesolev direktiiv erinevaid juhtimise ja partnerluse vorme nii riiklikul kui kohalikul tasandil riigiasutuste, teenusekorraldajate, sotsiaalpart-nerite ning kasutajate ja tarbijate vahel, vastavalt liikmesriikide pädevusele nende teenuste pakkumise ja rakendamise alal.

(15) Et võimaldada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste korral-dajate ülesannete täitmine, kehtestatakse käesoleva direktiiviga nende teenuste rahastamiseks minimaalsed ühised nõuded, ilma et need piiraks liikmesriikide pädevust nende teenuste rahastamisel, võttes nende rakendamisel arvesse komisjoni 28. novembri 2005 otsust nr C(2005) 2673, EÜ asutamislepingu artikli 86 lõike 2 kohal-damise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes ⁵.

(16)⁶ Käesolev direktiiv aitab ellu viia ühenduse tegevuse prioriteete, pidades silmas paremat õigusloomet ning püüab parandada liikmes-riikide majanduse konkurentsivõimet. Direktiivi eesmärgiks on

⁴ Põhjendused (13) kuni (15) käsitlevad vastavalt liikmesriikide ja Euroopa Ühenduse tegevusvaldkonda, võttes arvesse teksti artiklis 4 selgitatud üldist majandushuvi pakkuvate teenuste määramist, üleandmist, korraldust ja rahastamist.

⁶ Põhjendused (16) ja (17) põhjendavad ning õigustavad üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hindamist ning nende teenuste tarbijate kaitset puudu-tavaid direktiivi sätteid.

täiustada üldist majandushuvi pakkuvate teenuste hindamis- ja järelevalvemehhanisme, eriti seoses direktiivis sätestatud ühiste põhimõtete ja tegutsemisetingimustega, pidades alati silmas kodanikele ja elanikkonnale pakutavate teenuste kvaliteedi parandamist tervikuna. Selleks kavandatud hindamisprotseduuri saab kasutada alusena üldist majandushuvi pakkuvate teenuste ühenduse kvaliteedistandardite koostamisele, millel on mõju liikmesriikide vahelise kaubanduse arengule.

(17) Nii aitab käesolev direktiiv kaasa ka ühenduse eesmärkide, sealhulgas tarbijakaitse kõrge taseme saavutamisele, kuna üldist majandushuvi pakkuvatest teenustest kasu saavad ning nende kasutajad tajuvad, et nende õigus teabele on paremini tagatud, nende majandushuvisid võetakse arvesse ning nende õigust tulemuslikult nõudeid esitada tunnustatakse, juhul kui käesolevas direktiivis sätestatud ühistest põhimõtetest ei peeta kinni.

On vastu võtnud käesoleva direktiivi:

I PEATÜKK⁷

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1: Teema

1. Käesolevas direktiivis sätestatakse üldpõhimõtted ja asjakohased tingimused üldist majandushuvi pakkuvate teenuste sujuvaks korraldamiseks siseturul, võimaldades seega kõigile teenuse kasutajatele õiglast ja kvaliteetset ligipääsu teenustele võimaldades ning tõestades nii riiklike, piirkondlike ja kohalike asutuste kui ka ettevõtete õiguskindlust, kellele mainitud teenuste korraldamine on usaldatud.
2. Antud artikli lõikes 1 kehtestatud põhimõtted ja tingimused käsitlevad eelkõige üldist majandushuvi pakkuvate teenuste korraldamist, juhtimist, järelvalvet, hindamist ning rahastamist puudutavaid eeskirju.

Artikkel 2: Reguleerimisala

Antud direktiivi kohaldatakse üldist majandushuvi pakkuvate teenuste suhtes alati, kui mõni riiklikul, piirkondlikul, kohalikul või kogukonna tasandil pädev asutus kehtestab mõnele majandustegevust viljelevale teenuseosutajale avaliku või universaalteenuse osutamise kohustused.

⁷ Antud peatüki sisu keskendub üldist majandushuvi pakkuvatele teenustele ehk teenustele, mida käesolev direktiiv reguleerima hakkab. Ta määratleb käesoleva direktiivi teema, sätestades üldised põhimõtted ja asjakohased tingimused mainitud teenuste sujuvaks korraldamiseks siseturul. Lisaks on kõik antud direktiivi rakendamisel ja tõlgendamisel kasutatud mõisted esitatud käesoleva peatüki artiklis 3, kaasaarvatud see, mis on seni korraldamise ühiste põhimõtetenä esitatud ning millele me edaspidi eraldi peatükis viitame. Esitatud mõisted on peamiselt võetud ühenduse kohtupraktikast (eriti Corbeau, Almelo linnavalitsuse ning Prantsuse Elektri/Prantsuse Gaasi (EDF/GDF) juhtumid) ning ühenduse hetkel kehtivaist (eriti elektri, gaasi ja postiteenuseid puudutavad direktiivid) või peatselt rakendatavaist (ettepanek avalike transporditeenuste reguleerimiseks) teisestest õigusaktidest. Lisaks on artiklis 4 selgitatud, et subsidiaarsusprintsipi ei seata kahtluse alla ja et mainitud teenuste määratlemine ning nende korraldamise, reguleerimise ja rahastamise viisi üle otsustamine on liikmesriikide pädevuses. Artikkel 4 rõhutab siiski Euroopa tasandi võimu kehtestada siseturu ja tarbijate huvides avalike ja universaalteenuste osutamise kohustuste süsteem ning tagada piiriüleste teenuste korralik toimimine. Artikkel 5 selgitab lõpetuseks, et käesolev horisontaalne direktiiv ei asenda antud kontekstis ühtegi ühenduse valdkondlikku instrumenti, aga et üldist majandushuvi pakkuvate teenuste suhtes ei rakendata mitte ühtegi teenuste direktiivi sätet, mis ei ole kooskõlas käesoleva ettepanekuga.

Artikkel 3: Mõisted

Käesoleva direktiivi rakendamisel kasutatakse järgmiseid mõisteid:

- a) **kättesaadavus** – õigus kindlast teenusest kasu saada, hoolimata selle osutamise asukohast kindlas piirkonnas ning vastavalt teenust tõenäoliselt pakkuva ja osutava sektori iseloomulikele tingimustele ja õigus pääseda vajadusel ligi ühe ettevõtja hallatavale infrastruktuurile või võrgustikule, mis on kindla teenuse osutamiseks vajalik;
- b) **majandustegevus** – iga reaalne ning tõhus tegevus, mis hõlmab nõutava kauba või teenuse pakkumist kindlal turul;
- c) **kohandatavus** – teenuseosutajate võime arendada oma teenust kooskõlas selle osutamise valdkonna majandus- ja tehnoloogilise arenguga;
- d) **pädev asutus** – iga kogukonna, riikliku, piirkondliku või kohaliku tasandi ametiasutus, millel on õigus määrata avaliku teenuse kohustusi ning neid teenuseosutajate suhtes kehtestada;
- e) **taskukohasus** – teenuse osutamise mõistlik, läbipaistev, mitte-diskrimineeriv ning kergelt ja selgelt võrreldav hind;
- f) **avaliku teenuse hüvitis** – igasugune avalikest fondidest otseselt või kaudselt viisil pädeva asutuse eraldatud toetus, eriti rahaline, mis on eraldatud avalike teenuste osutamise kohustuste, universaalteenuse kohustuste või individuaalsete kohustuste süsteemi rakendamise perioodil või selle perioodiga seoses;
- g) **teenuse pidevus** – teenuse pidev osutamine avalikkusele pädeva asutuse sätestatud tingimustel;
- h) **teenuse riigihanke leping** – õiguslikult siduv akt, mis kinnitab lepingut pädeva asutuse ning ettevõtte vahel, mille üle pädeval asutusel ei ole samasugust kontrolli nagu ta enda teenuste üle, eesmärgiga usaldada ettevõttele üldist majandushuvi pakkuva teenuse juhtimine ja korraldamine; mainitud mõiste võib eriti hõlmata kontsessiooni-, assotsiatsiooni-, avalik-eraõigusliku partnerluse või fondiakte:
 - mis võtavad individuaalse seadusandliku või reguleeriva vormi või
 - mis sisaldavad tingimusi, mille alusel pädev asutuse teenuse korraldamise enda kanda võtab.

- i) *eri- või ainuõigus* – komisjoni 25. juunil 1980. aastal direktiivis nr 80/723/EMÜ (muudetud) sätestatud õiguste kategooria rahaliste suhete läbipaistvuse kohta liikmesriikide ja avalike ettevõtete vahel;
- j) *säästlikkus* – juhtimise või teenuse osutamise meetodi omadus, mis arvestab keskkonnaga, kasutades loodusressursse läbimõeldult, et neid pikemas perspektiivis säilitada;
- k) *võrdne kohtlemine* – õigus saada teenusest kasu tingimustel, mis ei diskrimineeri sarnaste kategooriate kasutajaid;
- l) *avaliku teenuse hüvitisfond* – pädeva asutuse loodud organ üldiste majandushuvi pakkuvate teenuste rahastamiseks, mis on sõltumatu oma kasusaajatest ning rahastatud nende ettevõtjate vahenditest, kes tegutsevad turul, kus vastava teenuse osutajad ja/või pakkujad osalevad;
- m) *avaliku teenuse osutamise kohustused* – erinõuded, mida pädev asutus võib teenuse osutajale kohaldada, et tagada, et pädeva asutuse poolt eelnevalt väga selgelt sätestatud avaliku huvi eesmärgid oleksid rahuldatud;
- n) *pikaajaline planeerimine* – pikaajaline planeerimine ning nende ettevõtete, kellele on üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine usaldatud, tootmise ja/või varustamise ja/või transportimise võimsuse korraldamine, eesmärgiga rahuldada vajadus võrgustiku järgi, millest antud teenuse varustamine sõltub ning tagada, et tarbijad oleksid teenusega varustatud;
- o) *erikvaliteet* – kvaliteet, mille pädev asutus on eelnevalt ning sobivatel juhtudel Euroopa Komisjoni standardeid arvestades määratlenud;
- p) *avaliku teenuseosutamise kohustuste süsteem* – kõik liikmesriikide või Euroopa Ühenduse kehtestatud avaliku teenuse osutamise kohustusi käsitlevad siduvad eeskirjad, mida kõik avalikku majandushuvi pakkuva teenuse osutajad või pakkujad peavad täitma;

- q) *universaalteenuse osutamise korraldamine* – Euroopa Ühenduse kehtestatud avaliku teenuse osutamise kohustuste süsteem, mille eesmärgiks on rakendada mõnede avalikku majandushuvi pakkuvate teenuste eriomadustele universaalsusnõue;
- r) *turvalisus* – nii teenuse osutamise turvalisus, kui ka tehniline turvalisus, mis on vajalik teenuse osutamiseks ja, kui võimalik, siis selle võrgustiku korraldamiseks, millest antud teenus sõltub;
- s) *pakkumise turvalisus* – energiateenuse osutaja võime pakkuda oma teenust kasutajatele kooskõlas pädeva asutuse eelnevalt kehtestatud jätkuvuse tingimustega;
- t) *üldist majandushuvi pakkuv teenus* – ärilise iseloomuga teenuse osutamine, mida rahastab peamiselt teenuse kasutaja ning mis asub avaliku teenuse või universaalteenuse osutamise kohustuste süsteemi raames pädeva asutuse vastutusvaldkonnas;
- u) *universaalteenus* – teenus, mis vastab universaalsusnõudele;
- v) *universaalsus* – õigus saada kogu konkreetse geograafilise piirkonna piires erikvaliteediga teenusest kasu ning seda taskukohase hinnaga;
- w) *kasutaja* – üldhuviteenuse või üldist majandushuvi pakkuvast teenusest kasu saaja või selle tarbija.

Artikkel 4: Liikmesriikide ja Euroopa Ühenduse jagatud vastutus

1. Liikmesriikide pädevatel asutustel on vabadus määratleda, mida nad avalikku majandushuvi pakkuvateks teenusteks loevad ning neil on ka valikuvabadus otsustada, kuidas nimetatud teenuseid korraldada, reguleerida ja rahastada, mis peab olema kooskõlas käesoleva direktiivi mõistete ja põhimõtetega ning tagama, et mainitud teenustele kohaldatav süsteem ei mõjutaks liikmesriikide vahelist teenuste vahetamist sel määral, et see satuks ühenduse huvidega konflikti ning ületaks mainitud teenuste heaks toimimiseks vajaliku piiri.
2. Käesolevas artiklis esitatud liikmesriikide pädevuse määratlus ei piira Euroopa Ühenduse pädevust kehtestada vajaliku piirini avaliku ja universaalteenuse osutamise kohustuste süsteem, mis oleks siseturu ning üldist majandushuvi pakkuvate teenuste tarbijate ja kasutajate huvides.

Artikkel 5: Suhe ühenduse muude õiguse sätetega

1. Käesoleva direktiivi rakendamine ei takista üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid puudutavate valdkonnapõhiste ühenduse õigusaktide sätete vastuvõtmist või rakendamist.
2. Käesoleva direktiivi horisontaalne iseloom välistab kõigi teiste nimetatud sätetega ühildamatute ühenduse õiguse horisontaalsete sätete rakendamise, mis puudutavad teenuseid siseturul.

II PEATUKK⁸

ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVATE TEENUSTE ÜLEANDMINE

Artikkel 6: Vaba korraldusmeetodi valik

Kõik pädevad asutused võivad vabalt valida, kuidas üldist majandushuvi pakkuvat teenust juhtida ja kuidas end siduda teiste pädevate asutustega ning otsustada, kas tegelda teenuse korraldamisega üksi või koos teiste pädevate asutustega või anda see täielikult või osaliselt allhankijatele.

Artikkel 7: Otsene korraldamine

Üldist majandushuvi pakkuva teenuse otsene korraldamine tähendab pädeva asutuse teenuse korraldamist omadest vahenditest või läbi õiguslikult erineva üksuse, mille üle ta omab täielikku kontrolli, samasugust nagu omaenda osakondade üle. Kontroll on analoogne, kui üksus ei saa võtta vastu mitte ühtegi strateegilist ega olulist otsust ilma pädeva asutuse arvamusest või selle vastaselt.

Üldist majandushuvi pakkuva teenuse otsese korraldamise juurde tagasipöördumise korral peaks pädev asutus või eraldiseisev juriidiline isik, keda ta kontrollib ja kes juhib teenust tema nimel, hoiduma igasugusest seotusest sarnaste majandushuvi pakkuvate teenuste korraldamise, osutamise või rahastamisega väljaspool oma territoriaalset alluvusala.

⁸ Üldist majandushuvi pakkuva teenuse korraldamise ja üleandmise meetodile eraldi sätete kehtestamise asemel ning seega riskides tungida lepinguõigusesse ning riigihanget puudutavasse seadusesse, alustab käesolev peatükk pigem oletusega, et mainitud teenus on vabalt avalike võimude hallata, mis tähendab valikut kahe korralduskategooria vahel: otsene korraldamine (artikkel 7) ja korraldamine hangete kaudu (artikkel 8). Seega on avaliku teenuse osutamise kohustuste rakendusala ning mõjumääratlemise ainsaks piiranguks lepingulise vahendi kasutamine. Artiklis 8 selgitab käesolev direktiiv üldist majandushuvi pakkuva teenuse olukorda seoses riigihanke sätetega ning toetab uusi viise üldist majandushuvi pakkuva teenuse juhtimisel, mis on seotud artikliga 3 punktiga h).

Artikkel 8: Korraldamine riigihangete kaudu

1. Üldist majandushuvi pakkuva teenuse korraldamine allhangete kaudu tähendab mainitud teenuse korraldamise delegeerimist teenuse riigihanke lepingu alusel õiguslikult erinevale üksusele, mille üle tal ei ole samasugust kontrolli nagu omaenda osakondade üle.
2. Kui käesoleva artikli lõikes 3 viidatud erandid välja arvata, siis peab teenuse riigihanke leping austama mittediskrimineerimise, õigluse, avalikkuse ning läbipaistvuse põhimõtteid ning võimalusel olema kooskõlas ühenduse sätetega, mis käsitlevad avalike hangete menetluskorda.
3. Eelmise lõigu erandina võib pädev asutus otsustada teenuse riigihanke lepingu sõlmida ilma pakkumismenetlust kasutamata. Pärast käesoleva direktiivi artikli 22 lõikes 2 esitatud nõuandemenetluse järgimist täpsustab komisjon vastuvõetavate põhjenduste kategooriad, mis võivad olla seotud vaid hädajuhtumitega, liikmesriikidevahelisele teenuste liikumisele väikest mõju avaldavate või mõne üldist majandushuvi pakkuva teenuse eriomadust sisaldavate olukordadega.
4. Teenuse riigihanke leping määratleb selgelt ja täpselt järgmised tunnused:
 - lepingu kasusaajale määratud avaliku teenuse osutamise kohustuste, universaalteenuste või individuaalsete eesmärkide süsteem;
 - käesoleva direktiivi IV peatükiga kooskõlas olev teenuse rahastamise meetod;
 - rakendamise periood, mis peab olema lepingu täitmise seisukohalt asjakohane ja sobiv ning mis ei tohi mitte ühelgi juhul ületada (seitset) aastat;
 - karistussüsteem juhtudeks, kui lepingut rikutakse.

III PEATÜKK⁹

ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVATE TEENUSTE KORRALDAMINE

Kui pädev asutus kavatseb määratleda ning reguleerida üldist majandushuvi pakkuva teenuse korraldamist, peab ta võtma vastu selgesõnalised meetmed, mille loetletakse ja täpsustatakse üks või mitu järgnevatest teenuse osutajale kehtestatavatest avaliku teenuse ostutamise kohtustest peavad olema loetletud ja täpsustatud:

Artikkel 9: Avaliku teenuse ostamise kohustuse ühine rakendusala

- kättesaadavus
- kohandatus;
- taskukohasus;
- pidevus;
- säästlikkus;
- võrdne kohtlemine;
- pikaajaline planeerimine;
- erikvaliteet;
- turvalisus;
- universaalsus.

Artikkel 10: Individuaalsete eesmärkide arvestamine

1. Lisaks avaliku teenuse või universaalteenuse kohustuste süsteemi kehtestamisele võib pädev asutus otsustada, et üldise majandushuvi pakkuva teenuse korraldaja või osutaja peab panustama riikliku, piirkondliku või kohaliku huviga seotud ühenduse eesmärkidesse, mis on eelnevalt selgelt määratletud

⁹ Antud peatüki peamine idee on anda kohustuslik ühine nimekiri avaliku teenuse osutamise kohustustest, millest liikmesriigid peavad juhinduma, kui nad kavatsevad üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid määratleda, jättes neile aga suurema valikuvabaduse kehtestada muid kitsendusi tingimusel, et liikmesriigid teevad seda teatud läbipaistuvust ja põhjendatust säilitades. Viide 'individuaalsetele eesmärkidele' on võetud otse Euroopa Kohtu kohtupraktikast (eriti ülal tsiteeritud Almelo linnavalitsuse ning Prantsuse Elektri/Prantsuse Gaasi (EDF/GDF) juhtumitest).

ning formaalse meetmena kehtestatud ja kooskõlas individuaalsete meetodite ning piirangutega, mis on enam kui täpselt kooskõlas ühiste õigusnormidega.

2. Eelnevas lõigus mainitud eesmärkide hulgast tuleks arvesse võtta ainult mittemajanduslikud eesmärgid, näiteks linna- ja maapiirkondade planeerimine, majanduslik ja sotsiaalne ühtekuuluvus, meedia paljusus, keskkonnakaitse, säästlik areng või isikuandmete kaitse.

IV PEATUKK¹⁰

ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVATE TEENUSTE RAHASTAMINE

Artikkel 11: Liikmesriikide rahastamisvõime

Käesoleva direktiiv ei sea kahtluse alla liikmesriikide võimet rahastada üldist majandushuvi pakkuvat teenust, kuniks nimetatud rahastus eraldatakse vastuvõetavates majanduslikes tingimustes teenuse sujuva toimimise eesmärgil ning avaliku teenuse süsteemi ning sellega seotud universaalteenuse ostutamise kohustuste elluviimiseks.

Artikkel 12: Rahastamismeetodid

Kui pädev asutus kavatseb üldist majandushuvi pakkuvat teenust rahastada muul viisil, kui otse oma üldeelarvest, siis peab ta valima ühe järgmistest rahastamismeetoditest, mis on kooskõlas asutamislepingu eeskirjadega, eriti artikliga 86(2):

- eri- või ainuõiguste andmine;
- avaliku teenuse hüvitise andmine;
- avaliku teenuse fondist toetuse andmine;
- keskmise hinna arvutamise süsteemi kehtestamine.

Artikkel 13: Eri- või ainuõiguste andmine

Kui pädev asutus kavatseb kellelegi anda eri- või ainuõiguse üldist majandushuvi pakkuvat teenust rahastada, siis peab ta vastavalt asutamislepingu artiklile 82 kindlustama, et nimetatud õigused ei julgustaks kasusaajaid oma dominantset positsiooni kuritarvitama ning et mainitud õigused ei piiraks mitte ühelgi juhul teatud turgudel konkurentsi viisil, mis ületaks kinnipidamise mainitud kasusaajale kehtestatud avaliku teenuse ja universaalteenuse osutamise kohustuste süsteemist.

¹⁰ Käesolev peatükk esitab üldised põhimõtted ning sobivad tingimused üldist majandushuvi pakkuva teenuse rahastamiseks ning kehtestab mõned rahastamismeetodid ja selgitab ühenduse kohtupraktika juhtumil Altmark (2003) põhinedes avalike teenuste osutamise kohustusi ning nende elluviimist Euroopa Komisjoni poolt. Lisaks annavad nimetatud sätted üldist majandushuvi pakkuva teenuse rahastamisele rohkem läbipaistvust ning objektiivsust, fikseerimata sealjuures konkreetseid künniseid.

Artikkel 14: Avaliku teenuse hüvitise andmine

Kui valitsuse asutus annab ettevõtjale üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamise eest hüvitise, siis ei tohi nimetatud hüvitis sisaldada asutamislepingu artikli 87 järgi riigiabi, kui järgmised kaks tingimust ei ole täidetud:

- a) hüvitise arvutamiseks on kehtestatud objektiivse ja läbipaistva menetlusega kooskõlas olev valem;
- b) hüvitis ei ületa avaliku teenuse või universaalse teenuse osutamise kohustuste süsteemi rakendamise osalist või kogumaksumust, võttes arvesse otsest sissetulekut ning lubades mõistlikku kasumit.

Artikkel 15: Avaliku teenuse fondist toetuse andmine

Kui pädev asutus kavatseb luua üldist majandushuvi pakkuva teenuse rahastamiseks avaliku teenuse fondi, siis peab see olema kooskõlas järgmiste põhimõtetega:

- fondi haldaja sõltumatus teenuse osutajatest ja pakkujatest;
- fondi rahastajate võrdne kohtlemine;
- läbipaistvus ja objektiivsus fondi rahastamise määratlemisel ja arvutamisel;

fondi rahastamine adekvaatsete ja proportsionaalsete summadega, mis jäävad avaliku teenuse või universaalteenuse osutamise kohustuste süsteemi nõutavatesse piiridesse.

Artikkel 16: Keskmise hinna arvutamise süsteemi kehtestamine

Kui pädev asutus kavatseb üldist majandushuvi pakkuvat teenust rahastada keskmise hinna süsteemi abil, siis peab vastav süsteem esitama nimetatud teenuse osutamise keskmise hinna objektiivselt ja läbipaistvalt ning see hind peab olema kehtestatud nimetatud asutuse jurisdiktsioonialas kogu territooriumil ühtlaselt ning taskukohane, hoolimata nimetatud teenuse osutamise kulude suurtest erinevustest.

V PEATÜKK¹¹

ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVATE TEENUSTE JÄRELEVALVE JA REGULEERIMINE

Artikkel 17: Järelevalve eest vastutav asutus

Pädev asutus peab tagama järelevalve ning vastavuse avaliku teenuse või universaalteenuse osutamise kohustuste süsteemiga ning üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutajatele ja pakkujatele määratud individuaalsete eesmärkidega, seadmata sealjuures kahtluse alla volitusi, mis on antud sõltumatutele reguleerivatele asutustele.

Artikkel 18: Reguleerimisviisid

1. Valdkondades, kus pädev asutus on kehtestanud avaliku teenuse, universaalteenuse või individuaalsete eesmärkide süsteemi, peab ta kindlustama nimetatud valdkonnale sobivad läbipaistvatel eeskirjadel põhinevad reguleerimisprotseduurid ja vahendid, mis võimaldavad tuvastada organisatsioone, kellele nimetatud reguleerimisprotseduuride läbiviimine on usaldatud.
2. Käesoleva artikli esimeses lõigus käsitletud reguleerimise vahendid peaksid võimaldama vähemalt järgmiste valdkondade eeskirjade vastuvõtmise:
 - teenuse ostutamiseks vajalikele olemasolevatele võrgustikele ligipääsemise võimaluste kehtestamine;
 - teenuse osutamise hinna ja/või hinnamäära kehtestamine;
 - teenuse osutaja ja kasutaja vaheliste vaidluste sõbralik lahendamise, seadmata kahtluse alla apellatsioonimenetlusi;
 - nõustamine ning vajadusel pöördumine pädevate konkureerivate asutuste poole paljastamiseks riiklike konkurentsieeskirjade ja asutamislepingu rikkumisi.

KASUTAJATE ÕIGUSED NING ÜLDIST MAJANDUSHUVI PAKKUVATE TEENUSTE KVALITEET JA HINDAMINE

Artikkel 19: Kasutajate õigused

1. Pädev asutus peab kindlustama, et üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutamine ja korraldamine omaks kõrgel tasemel kasutajakaitset ning pööraks erilist tähelepanu kõige ebasoodsamas olukorras olevatele, isoleeritumatele või majanduslikult või sotsiaalselt kõige tundlikumatele kasutajatele.
2. Pädev asutus peab tunnustama iga üldist majandushuvi pakkuva teenuse kasutaja või kasusaaja järgmisi õigusi:
 - õigus optimaalsele tervisekaitsele, füüsilisele ohutusele ning teenuse usaldusväärsusele;
 - õigus selgele, kasulikule ja kergesti kättesaadavale teabele teenuse osutamise, korraldamise, rahastamise ning arveldamise või hinnakujunduse peamiste tingimuste kohta;
 - õigus pääseda ligi kasutajat puudutavale teabele, mida teenuse osutaja või korraldaja ning pädev asutus hoiab või kogub;
 - õigus nõuda teenuse korraldajalt või osutajalt hüvitist, kui käesolevas direktiivis käsitletud avaliku teenuse osutamise kohustuse või teenuse korraldajale või osutajale määratud individuaalsete eesmärkide täitmine ebaõnnestub ning õigus nõude hoolsale ja kiirele käsitlemisele;

¹² Nagu punktides 16 ja 17 rõhutatud, on käesoleva direktiivi üheks eesmärgiks panustada kasutaja- ja tarbijakaitse taseme tõstmisesse, tagades neile õiguse teabele ja hüvitisele. Lisaks kehtestab direktiiv ilma Euroopa kvaliteedistandardite arendamise kohustuseta protseduurid pädevate riiklike, piirkondlike või kohalike asutuste loodud kvaliteedistandardite läbipaistvuseks ja hindamiseks, mis võivad vabatahtlikkuse alusel põhineda hea juhtimise tegevusjuhendil või taval. Euroopa Komisjon avaldab igal aastal Euroopa tasandil võrdleva kokkuvõtte riiklike tasandite hinnangutest sektorite kaupa. Lõpuks peaks käesoleva peatüki elluviimisel ning iga algatuse koostamisel või mõju avaldamisel käesoleva direktiivi rakendamise hindamisele kasutatama avatud koordineerimise meetodi, konsultatsiooni, milles osalevad kõik ELi võtmeinstitutsioonid, sotsiaalsed partnerid ning kohalike, majanduslike ja tarbijakaitseorganisatsioonide esindajad.

- õigus kasutada kasutaja ja teenuse osutaja ja/või pakkuja vahelise vaidluse või käesolevas artiklis käsitletud nõude tagasilükkamise või sellele vastuse mittesaamise korral tõhusat ja selget sõbralikku ja kohtumenetlust lahenduse pakkumiseks, mis oleks mõistlikult tõhus, kiire ja odav;
- õigus adekvaatsele ja proportsionaalsele kompensatsioonile, kui käesolevas artiklis käsitletud nõue või menetlus saab positiivse hinnangu.

Artikkel 20: Kvaliteedipoliitika

1. Pädev asutus kehtestab objektiivsed ja läbipaistvad kvaliteedisandardid, et tagada avaliku teenuse või universaalteenuse osutamise kohustuste või üldist avalikku huvi pakkuva teenuse osutajale ja/või pakkujale määratud individuaalsete eesmärkide täitmine.
2. Käesoleva artikli esimeses lõigus mainitud kvaliteedistandardite kehtestamisega peab pädev asutus tagama, et arvesse oleksid võetud järgmised aspektid:
 - teenuse kasusaajate kaitse ja ohutus;
 - elluviidud eesmärged ja teenuseosutamise kulused arvestavad adekvaatsed ja proportsionaalsed normatiivid;
 - normatiivide võimalikult lai levik ja avaldamine;
 - lihtne ja tõhus standarditele vastavuse kontrollimine.
3. Kui see on vähegi võimalik ning eriti kui käesoleva direktiivi artiklis 21 käsitletud hindamismenetlus leiab, et see on vajalik, võib pädev asutus nõuda üldist majandushuvi pakkuva teenuse osutajalt ja/või pakkujalt suuremat pühendumist teenusele, näiteks tõsta hea juhtimise tegevusjuhendil või taval põhinedes teenuse kvaliteeti.
4. Pädevad riiklikud, piirkondlikud ja kohalikud asutused peavad muutma käesolevas artiklis viidatud hea juhtimise tegevusjuhendi või tava avalikult kättesaadavaks ning kergesti loetavaks.

Artikkel 21: Hindamine

1. Pädev asutus peab koostama teenuste kvaliteedi ja suutlikkuse hindamise süsteemi, et kontrollida avaliku teenuse osutamise süsteemi või universaalteenuse osutamise kohustuste ja vajaduse korral individuaalsete kohustuste korrektset ja tõhusat elluviimist üldist majandushuvi pakkuva teenuse korraldaja ja/või osutaja poolt ning et tagada teenuse kohaldamine vastavalt reguleerivatele ja tehnoloogilisele arengutele.
2. Pädeva asutuse koostatud ja käesoleva artikliga kooskõlas olev riikliku või kohaliku tasandi hindamissüsteem peab vastama järgmistele nõuetele:
 - iga-aastaselt toimuv hindamisprotsess, kui tegemist ei ole erandjuhtumiga;
 - hindamiskriteeriumite läbipaistvus;
 - kohustuslik hindamiseks vajaliku informatsiooni edastamine teenuse osutajate ja/või pakujate poolt;
 - hinnatava valdkonna siseste regulatiivsete asutuste konsulteerimine;
 - kodanikeühenduste, kasutaja- ja tarbijakaitseühenduste ning sotsiaalsete partnerite kaasamine hindamisprotsessi;
 - hindamistulemusi kajastava raporti avaldamine.
3. Pädev asutus peab peale iga käesolevast artiklist tuleneva raporti avaldamist saatma koopia Euroopa Komisjonile. Komisjon avaldab igal aastal võrdleva kokkuvõtte riiklikest raportitest sektorite kaupa, pannes erilist rõhku heale tavale, mida ta alati kõige enam arvesse võtab nende algatuste ja ettepanekute vastuvõtmisel, millel on tõenäoliselt mõju üldist majandushuvi pakkuva teenuse korraldamisele, osutamisele või rahastamisele.

Artikkel 22: Avalik mõttevahetus ja osalusmeetodid

1. Liikmesriigid ja Euroopa Ühendus peavad oma pädevusala piires tagama, et käesoleva peatüki elluviimist käsitlevate meetmete vastuvõtmisesse oleks kaasatud võimalikult palju asjaomaseid majanduslikke, institutsionaalseid ja sotsiaalseid partnereid.
2. Kui komisjon kavatseb käesoleva peatüki elluviimise raames võtta vastu mõne algatuse või ettepaneku, siis peab ta koostöös Euroopa Parlamendi ja nõukoguga ning kõige sobivamaid ja eriti avatud koordineerimismeetodil põhinevaid meetodeid kasutades julgustama ja korraldama debatte erinevate olemasolevate foorumite vahel (Majandus- ja Sotsiaalkomitee, Regioonide Komitee, nõuandvad organid, tarbijakaitseühendused ja kohalikul tasandil valitud esindajate ühendused, asjaomaste sektorite reguleerivate asutuste nõuandvad organid ning üldiselt kõik organiseeritud nõuandvad organid, kes edendavad või käsitlevad üldhuviteenuseid) ning kaasama nimetatud debattidesse asjaomaste majandussektorite esindajaid. Debati järel tuleb koostada ja avaldada kokkuvõttev raport, ettepaneku mõju analüüs käesoleva direktiivi rakendamisele ning soovitude nimekiri. Komisjon peab oma algatuse või ettepaneku koostamisel nende soovitustega võimalikult palju arvestama.

PEATÜKK VII¹³

LÖPPSÄTTED

Artikkel 23: Ülevõtmine riiklikku seadusesse

1. Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt [2 aastat pärast käesoleva direktiivi jõustumist]. Liikmesriigid edastavad viivitamatult komisjonile kõnealuste sätete sisu ning kõnealuseid sätteid ja käesolevat direktiivi puudutava vastavustabeli.

Kui liikmesriigid võtavad vastu käesoleva artikli lõikes 1 viidatud sätteid, peavad need sisaldama viidet käesolevale direktiivile või tuleb taoline viide lisada nende ametlikul avaldamisel. Liikmesriigid otsustavad ise sellise viitamise viisi üle.

Liikmesriigid edastavad komisjonile nende peamiste riiklike õigus- ja haldusnormide tekstid, mille nad käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas vastu võtavad.

Artikkel 24: Jõustumine

Käesolev direktiiv jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

¹³ Käesolev peatükk käsitleb käesoleva direktiivi jõustamiseks vajalikke tavalisi sätteid.

www.socialistgroup.eu
PSE.publicservices@europarl.europa.eu